

[90v]

**AMICITIA VsqVe aD aras neCIs non InterrVpta,^a
olim in Damone et Pythia
coram Siciliae tyranno Dionysio,**

hodie in theatro exhibita ac scenice representata
agente Perillustri, Nobili et Ingenua
supremae classis grammaticae juventute
in Caesareo Regioque Soc. Jesu collegio Glacii
anno 1720, mense Junio, die ...

ARGUMENTUM

Damon et Pythias tam fidelem inter se amicitiam junxerant, ut cum Dionysius Syracusanus alterum eorum morti adjudicasset isque paucos sibi dies commendandorum suorum causa poposcisset, alter pro reditu ejus vadem sese Tyranno sistere, vel capitis sui periculo, si ad praestitutum diem non reverteretur, nequicquam dubitaverit. Appropinquante definito die nec illo redeunte, nemo non tam liberalem sponsorem temeritatis et amentiae damnabat. Verum ubi eadem, quam Dionysius neci destinarat, hora supervenit, cui constituta fuerat, Tyrannus, amborum animum admiratus, supplicium donavit fidei utque tertius in societatem amicitiae reciperetur, postulavit. Ex Cicerone, l. 3. De officiis et Valerio Maximo l. 4., cap. 7. de amicitia.^b

[91r]

PROLUSIO

Amicitia et Fidelitas indissolubilis nexus cupidae adamantino vinculo jungi a Vulcano postulant et exorant.

Cantat Vulcanus cum sociis inter fabricandum.

[Vulcanus]: ^c	Eja, vestra huc adaptate, insudate, fabricate, Preparate vincula, Queis ^d amantes perennantes, aeternantes, adamantes Sint adusque funera.
5 Vulcanus:	Instate celeres, quemque mandavi, ocyus Perficite dextris annulum.

^a Chronogram = 1720

^b Cf. Heine, O. (ed.): *M. Tullii Ciceronis de officiis ad Marcum filium libri tres*. Weidmann, Berlin 1871, s. 201; Valerius Maximus: *Dicta factaque memorabilia*, Amstelodamum 1671, s. 142.

^c Případně *Vulcanus et socii*. Doplněno podle předchozí scénické poznámky. V předešlé se střídá zpěv (v. 1–4 a 21–26) s mluvenými pasážemi (v. 5–20).

^d *Queis*, arch. tvar abl. pl., klas. *quibus*.

- Socii: Jamjam vides,
Bene est peractum.
- Vulcanus: O mea capitula! Laudo vos!
Quo munere satis praemiabo dexteras?
- 10 Socii: Munus erit, ubi vel unicam tecum feras
Ab axe stillam nectaris.
- Vulcanus: Feram, feram.
At ecce! Veniunt hospites.
- Am. et Fid.:^e Magni Jovis
Propinque et ejus Architecte fulminum!
- Vulcanus: Quid vos in hisce quaeritis bini plagis?
- 15 Amicitia: Amamus unus alterum atque esse cupimus
In amore juges.
- Vulcanus: Petitis auxilium meum?
- Fidelitas: Hoc nempe, ut uniamur a te vinculo
Quodam perenni ad invicem.
- Vulcanus: Hoc fiet statim.
Ergo agite, socii! Huc applicate vincula,
Quae nuper effecistis atque ad invicem
- 20 Haec colligate brachia.
- Socii: Actutum, ut jubes.

Cantus

- [Am. et Fid.]: Io, sumus juncti, adamante puncti,
Amabimus nos, amabimus nos.
- [91v] Ut si Polus premat, tota tellus tremat,
Amabimus nos, amabimus nos.
- 25 Nemo separabit, quos amor ligabit,
Amabimus nos, amabimus nos.

PROLOGUS

Gratioso auditori actionis seriem exponit ejusdemque benevolam aurem acturis exposcit.

Damonem et Pythiam, par amicorum non in Sicilia duntaxat, ceu solo patriae, verum et orbe toto notissimum proponimus, auditores spectatissimi, quos dum induimus, Herculem cogitatis et Thaeseum, Pyladem et Oresten,^f Nisum et Eurialum, nullus dubito. Et ideo pluribus non explico, at solum vestram in spectando patientiam, in audiendo benevolentiam perhumanissime imploro. Ita patientes agite, benevoli spectate et favete.

^e Am. et Fid. = Amicitia et Fidelitas.

^f Oresten – řecký akuzativ.

INDUCTIO I.

Damon memoria repetens, quam constanti affectu se identidem prosecutus fuerit Pythias, in perennem eum deligit amicum. Idem reciproce a Pythia factum non sine liquido animi solatio ex tradita sibi discit epistola.

- [Damon]: Quidquid^g ago, quidquid cogito, semper meus
Mihi recurrit Pythias. O Pythia!
O dulce nomen! O mea voluptas! Meum
30 Suäve^h et unum gaudium! Quis det mihi,
Ut te cito habeam, basiem, amplectar, fruar?
O dulce nomen Pythia, o gratus nimis
In orbe amicus! Dulcis hospes in fibris!
Ah Pythia! Tu grata semper es quies!
35 Ultra est nihil, quod animus affectet, tui
Vel sola memoria sat beatum me facit!
[92r] Non teneo porro me; ibo in occursum ocyus,
Si forte vel tui umbra videatur mihi.
- Nuntius: Nisi fallor, isthic Pythiae ego mihi Patroclum?
40 Non fallor equidem. Accedo.
- Damon: Damonem vides.
- Nuntius: O me beatum, qui Diis ductoribus
Feliciter adeo! Obvium mihi alterum
Pythiam habeo.
- Damon: Istud esse tibi certum velim.
- Nuntius: Age ergo, Damon, mille per me Pythiae
45 Sui salutes, simul et hanc epistolam
Accipe.
- Damon: Beatis me dupliciter, sidera,
Dum mihi salutem, simul epistolam a meo
Adbajulatisⁱ Pythia! O mi Pythia!
Vitam tibi uni consecro! Numen meum
50 Cum veritate dixero! Sed ago, lego,
Quae mella quemque melleus favum meus
Mihi Pythias. Hae literae totum ferunt,
Quod corda dudum scire studuerunt. Lego
Totum, salubris fructus in cortice latet.

Inductio I identidem] itentidem A.

48 Adbajulatis] Adbajulantis A.

^g Metricky nejasné místo, druhá slabika zřejmě prodloužena pod přízvukem.

^h Z metrických důvodů nutno vyslovovat trojslabičně. Podobně viz v. 321.

ⁱ Doloženo pouze sloveso *bajulare*, *adbajulare* použito zřejmě z metrických důvodů.

- 55 O me beatum! Diffluo prae gaudiis,
 Quando favore plenus ad nostrum fluit
 Votum fidelis Pythias. Quod dum lego,
 Mel dulce quaevis littera et favum refert.
 Quantos favores, Pythia, immitis fibris!
- 60 Sit ergo, totus vivo devotus cliens
 Ego Pythiae, qui solus intimis placet.
 Gaudia refunde! Mille gratias ferant
 Orbis ministri, corda quod poscunt mea.
 Damon ego adsum corque, sit justum, dico
- 65 Nostro favori.
- Nuntius: Num placet forsán aliquid
 Mihi rursus exporrigere, quod referam?
- Damon: Sine
 Ac vade, ego mox praevolantem subsequar
 Vivamque mecum epistolam feram.
- Nuntius: Velut
 Jubes, revento ad Pythiam, avolo.
- Damon: Sequor.

[92v]

INDUCTIO II.

Dionysius capiti suo ob tyrannidem metuens, iterato sub gravibus poenis omnes amicorum interdicít congressus.

- 70 Andromisus: Vivis Sicilia, quamdiu tuus tibi
 Dionysius, dum sol micat tuus tibi.
- Dionysius: Vivit Sicilae Cynthus, dum sidera
 Adeo serena pone latus ejus micant.
 Vivo, si et aula atque Proceres vivunt mei.
- 75 Aulici: Omnes ad omnem Principis nutum sumus.
 Filiolus 1: Auguste, tamen et nos tuum ad nutum sumus.
 Pater, impera aliquid, en, ego totum exequar!
- Filiolus 2: Auguste, si quid jusseris, libens agam.
 Filioli 2: Jube nos in hostem ruere, si vivat pater.
- 80 Dionysius: Vivo et perenno, si velut vos, sic quoque
 Omnis Sicilia Principis nutum colat.
- Aulici: Ut fiat istud, sangvinem, en, nostrum tibi!
- Dionysius: Hoc ergo rursus Siciliae notum velim
 Esse universae, ne quis occultum sibi
 Pactum seu habeat faedus, ut ne quid sibi
- 85

Princeps abinde metuat. Ita juro Deos,
 Quocunque fuerit nomine statutum licet,
 Lugubre mortis pegma conscendet tamen.
 90 Filiolus 1, 2: Sua stet voluntas patris et vivat pater!
 Andromisus: Approbet Olympus, quod sibi Princeps cupit,
 Quique sibi faedus, pereat, occultum velit!
 Aulicus 1: Vivat, io, Dionysius!
 Aulicus 2: Vivat pius
 Justusque Princeps!
 Omnes: Vivat et regnum diu
 Sospes gubernet!
 Aulicus 1: Principis si quis dein
 95 Jussa violabit, vindicem incurret manum
 Scelerisque facti debitas poenas luet.

INDUCTIO III.

Pythias inaudiens, quam amice epistola sua fuerit recepta quamque affectuose perlecta, imperare sibi nequit, quominus Damonis sui conveniendi gratia ocyssime ad domum ejus convolet et Achilli suo ipse jungatur Patroclus.

[93r]

Pythias: Numero prope omnes horulas, quando meus
 Redierit a Damone nuntius. O meae,
 100 Damon, levamen unicum animae! O, quis dabit
 Tandem, quis, oro, et quis mihi cito dederit,
 Paullulum ut aliquid de Damone resciam?
 O mi Damon! O dulce nomen! O, meis
 Amabile isthoc auribus adhaeret melos!
 Tui medullis insito affectu flagro,
 105 Amore totus conflagror, Damon, veni!
 Perseus: Here, audio aliquid.
 Pythias: Quin magis inde aspice.
 Perseus: Here, video suum passibus magnis iter
 Maturat isthuc nuntius.
 Pythias: Procul ne adhuc
 Distat?
 Perseus: Meo jamjam haeret in vestigio.
 110 Pythias: Sunt grata nuntia. Serve, quam recto potes
 Brevice calle, concito cursu vola,
 Sine mora adesse nuntium hoc loco jube.
 Daelius: Parebo jussis. Vota fortunet Polus!

101 Paullulum] Paulillum A.

- Pythias: Ah cito, beate nuntie, accelera gradum!
 115 Per. et Dael.:^j Io! Triumphet Pythias! Praesens adest,
 Ecce, ut cupivit, nuntius.
- Pythias: Video, stupes,
 Quod praesto tibi sim, Mercuri. Fave, ut meus
 Damon agit?
- Nuntius: Jamjam recepi spiritum.
 120 Salve, Damonis gloria et cor et anima
 Alterque Damon!
- Pythias: Qui se habet Damon? Meas
 Ut is recepit litteras?
- Nuntius: Vivit optatos dies,
 Sed vivit illos Pythiae, hunc loquitur et hunc
 Indesinenter ingemit. Ubi autem manum
 125 Tuam exaratam e manibus accepit meis,
 Pro, ille quae non signa, quos actus dedit
 Sui in te amoris! Imo dum se non capit
 Ipsum, ultro se resolvit ad te invisere.
 Neque dubitaris, jam properat et jam in via est.
- [93v] Pythias: Gaudia mihi mera nuntias, mi nuntie,
 Proin age, vade et ocyus mecum Lares
 Meos subi, rebus ubi in ordine positus,
 Viam praeibo, Damoni in occursum ferar.
- 2 ephebi: Et nos sequemur, quo pedes cumque^k tuleris.

INDUCTIO IV.

Andromisus, Dionysio perfamiliaris, ut Tyranno se probet amplius, speculatores constituit, qui familiarium invigilent conventiculis deque iis cum se, tum Dionysium continuo certiores faciant.

- 135 Andromisus: Audistis, ut non dubito, quid Dionysius
 Noster iterato et omnibus nobis palam?
- Aulicus: Praecipere Siculus quodque prohibere autumas
 Jupiter?
- Andromisus: Id, hercule.
- Elpenor: Desuper sensum refer.
- Andromisus: Hoc nos in augen^l gloriae et primos potest
 Nostri in favores Principis.

^j Per. et Dael. = Perseus et Daelius.

^k Tmesis, zřejmě z metrických důvodů.

^l Řecký akuzativ

- Virividus: Age, diphteram,
 140 Non vanus augur, explica.
 Andromisus: Si vos per et
 Domum Penates, per viarum compita,
 Imo per et avia et invia notetis, si ubi
 Ubi duorum arcana forte faedera
 Rescire detur, quae seu mihi, seu
 145 Dionysio referre mox quivis velit.
 Elpenor: Hic ego studebo per oculos centum vigil
 Et Argus esse.
 Virividus: Quin ego noctu et diu
 Velut in Olympo Phoebus inter sidera
 Mille excubabo.
 Cecantus: Tamen ego totus oculus
 150 Et lynce quovis insuper fuerim acrior.
 Satelles 1: Nos quoque per agros, per nemora vagabimur
 Ubique scelera persequemur Principis.
 Andromisus: Pergite, agite et in omne latus omnes insimul
 Agitote tam oculos, quam pedes, quam dein manus,
 155 Aut quidquid alias ullius operae potest.
 [94r] Nihil futurum credite, quod haud vel decus
 Vel honor vel aurum vel opulentia vel favor
 Vel subsequetur gloria.
 Omnes: Ut Princeps cupit,
 Ut Andromisus intimat, fiet jube.
 160 Satelles: Tuis paratos nutibus cunctos vides.
 Omnes: Princeps triumphet!
 Satelles 2: Centoculus abhinc ero.
 Satelles 3: Struamus insidias! Latebo isthic ego.
 Satelles 4: Hunc ego locum in speculam mihi.
 Satelles 1: Hunc ego mihi.
 Si quod scelus deprendero, actutum suo
 165 Claudetur antro!
 Omnes: Jussa sic Regis volunt.

CHORUS PRIMUS

Tyrannis de artissimo Amicitiam inter et Fidelitatem vinculo edocta, violente illud rumpere contendit. Quod dum incassum tentat, furoris plena utramque carceri mancipat.

- 170 Tyrannis: Quos video nostros subire Lares?^m
 Ad arma! Ad arma, socii,
 Prehendite, discindite!
 Par gradior astrisⁿ nec patiar unum mihi
 Incidere parem; despicio, si quis velit
 Levare cornu. Eos ego odi maxime
 Jubeoque, ut odio maxime habeant, qui mihi
 Servire cupiunt; nempe eos, qui ad invicem
 Sese obligare et faederari postulant.
 175 Ecquod genus video hominum?
- Am. et Fid.: Duos vides,
 Qui nos amamus quique simul unum sumus.
- Tyrannis: Et vos, scelera, vos in meum interitum invicem?
 Am. et Fid.: Nos imo amamus nos, amamus ad invicem.
 Tyrannis: Mox jubeo amorem ponere!
 Am. et Fid.: Hoc frustra jubes.
 180 Tyrannis: Quid frustra? An etenim non videtis, quod queam
 Ego vos per hosce et cogere?
 Am. et Fid.: Efficies nihil,
 Quia nos amamus.
- Tyrannis: Scelera, ita audetis mihi
 [94v] Desistere? Agite, satellites, in vincula
 Abripite, faedum in carcerem detrudite!
- 185 Am. et Fid.: Nos etiam et inter compedes amabimus.
 In innocentes ingeris,
 In nos inane rumperis,
 Amamus nos, amamus nos.
 Stringat rigor, stringat furor,
 190 Stringant mille vincula,
 Nil moraris, nil lucraris,
 Nil retardant omnia!
 Quo vinxeris nos artius,
 Amor ligabit amplius.

^m V 1. choru se střídají mluvené verše v jambickém trimetru s pravděpodobně zpívanými pasážemi (v. 166–168 a 186–194).

ⁿ Cf. Seneca, Thyestes, 85: *Aequalis astris gradior*.

INDUCTIO V.

Fortuito obviam sibi facti Pythias et Damon, amores primum suos mutuis sibi testantur amplexibus, mox et sanguine eosdem consignant.

- 195 Phoedrus: Hac nos abire jusserat Damon meus,
 Atque ecce, quantis venio parasangis prior
 Et antevertō Faustulum. Tandem venit.
 Cochlea!
- Faustulus: Trochaeum grande! Quod forsā decem
 Me nunc praeieris passibus, quem praeve
 200 Constanter anteverteram.
- Phoedrus: Videlicet
 Uti juvencus tigridem?
- Faustulus: Videlicet
 Ut struthionem solet aquila. Per me licet,
 Ut ut libuerit, rideas.
- Phoedrus: Tamen utique
 Certum est, quod ego te jugis anteverterim.
- 205 Faustulus: Cedo mihi, dicti quem tibi tui testem habes?
 Phoedrus: Hem! Quod tibi etiam petere testem hac in re audeas?
 Faustulus: Constat, scio, quod et sine teste mentiri scias.
 Phoedrus: Faustule, parumper cautius, ne quid nimis!
 Faustulus: Cur tu quoque nimis et prior quidem nimis?
- [95r] Atque ecce!
- Per. et Dael.:^o Superi! Quo venimus sidere,
 Ut Phoedrum et hic ut Faustulum?
- Ph. et F.:^p Num Perseum?
- Num nos videre Daelium?
- Per. et Dael.: Sane sumus
 Ipsissimi.
- Ph. et F.: Et nos sumus item ipsissimi!
 Salvete, nostri amabiles fraterculi!
- 215 Per. et Dael.: Numne in propinquo vester est fortasse Herus?
- Ph. et F.: Num vester itidem est?
- Per. et Dael.: Noster est.
- Ph. et F.: Et noster est.
- Omnes 4: Ergo redeamus et ista referamus Herulis.

196 parasangis] Parasangvis A.

^o Per. et Dael. = Perseus et Daelius.

^p Ph. et F. = Phoedrus et Faustulus.

- Phoedrus: Quae non feremus nuntia! Et quae non dein
Gaudia! Jam ego mihi imaginor.
- 220 Faustulus: Sine dubio.
Nam si una nuper tantopere Herum epistola
Recreare potuit, quid, Deos, non Pythias
Modo ipse praesens faciet?
- Phoedrus: Hoc ipsissimum est.
Ph. et F.: Sed avolemus.
Faustulus: Et en Herulus!
- Pythias: Ubi enim?
Faustulus: Sumus
In itinere, vides, et quidem cum gaudio.
- 225 Pythias: Eccur, cedo?
Faustulus: Tibi referre de Niso tuo.
Pythias: Quae causa?
Faustulus: Quod sit in propinquo scilicet.
Pythias: Damon meus! Et ille mihi tendat obviam?
O me beatum, vota cui complet Polus!
Quem blandiore sortis arrisu favor
- 230 Dignatur hodie! Phoebus, ah, terris cito
Optata ducat tempora! Applaudat Polus!
O me! Quis ille punctus Elysiae mihi
Felicitatis?
- Ph. et F.: Pythia, Damon adest.
Pythias: Vix capio memet.
- Damon: Pythia!
Pythias: Damon!
Damon: Ave!
- 235 Pythias: Ave!
Damon: Sed o, ave centies, mi Pythia!
Pythias: Sed o, aveto millies, Damon, mihi!
Concede, jungar dulci in amplexu comes!
- Damon: Ah teneo, teneo te, mi anime!
Pythias: Teneo te, ego
Te teneo, stringo te, mea anima!
- Damon: Quin ego
240 Te amplector etiam.
Pythias: Quin etiam ego te osculor.
Damon: Ego te osculor, repeto, ego te osculor.

Pythias: Ego te.
 [95v] Damon: O Pythia mi!
 Pythias: O mi Damon!
 Damon: Tu denique
 Meus es Achates.

 Pythias: Et tu es Aeneas meus.
 Damon: Quin tu quoque meus es Hercules.
 Pythias: Tu Theseus
 245 Meus.
 Damon: Imo tu meus es Achilles.
 Pythias: Tu meus
 Alter et es ipse Patroclus.
 Damon: Mi Pythia!
 Ego te habeo iuge mihi charissimum.
 Pythias: Quin et ego, Damon, iuge te svavissimum!
 Damon: Quales Orestae et Hercules et Pyladae
 250 Olim fuere et Thesei, tales quoque
 Et nos avemus postea.
 Pythias: Hercule, si faves,
 Ego tibi Orestae Pylades, ego Herculi
 Tibi sum futurus Theseus.
 Damon: Sed iuge sic,
 Sed aeviternum sic manebimus. An placet?
 255 Pythias: Sic aeviternum et iuge, sic semper placet!
 Damon: Sed ista verbis explicamus unice,
 Libet re ipsa quoque.
 Pythias: Age, ceu Damon jubes,
 Etiam cruore proprio, si vis, probam
 Signabo amoris. Bullit in venis cruor.
 260 Damon: En! Sic ego meo sanguine hoc scribar tibi!
 Pythias: En! Sic ego meo pariter hoc tibi sanguine.
 Damon: Ego esse Damon Pythiae aeternum volo.
 Pythias: Et ego Damonis Pythias aeternum ero.
 Damon: Sic me juvabit Jupiter
 Pythias: Et omnes Dii.
 265 Damon: O vive multos, vive Nestoreos dies!
 Pythias: Et vive! Vitam solverem tuo meo
 Cruore.
 Damon: Meritis majus hoc pretium meis.
 Pythias: Quidcunque restat, viscera ac animam tibi
 Lubens dicabo.

Damon: Viscera ac animam meam
 270 Tu promereris.
 Pythias: Debitas, Damon, meus
 Favor refundet gratias aeternum tibi.
 Damon: Sum, Pythia, sum atque maneo aeternum tuus!
 Pythias: Ergo vale! Damon, vale!
 Damon: Aeternum tuus!
 Pythias: O millies, Damon, vale!
 Damon: Aeternum tuus!

[96r]

INDUCTIO VI.

Observarat haec forte exploratorum aliquis et ad Andromisum retulerat. Qui dum advolat, solum quidem deprehendit Damonem, in vincula nihilominus ut regii praev-aricatorum interdicti conjici imperat.

275 Elpenor: Nisi audiissem oculisque spectassem meis,
 Vix possibile fore crederem, actum est quod tamen.
 Agitare quid prudentius possum? Sub hoc
 Pacto latere insoliti aliquid. Ut sit, est
 280 Mirabile aliquid, simul inauditum, ut vale
 Sic dicat unus, alteri in collum ruens.
 Praetor melius intelliget, quid factu opus.
 Huic sub rosa omnia, sed et ille viderit.
 Vidi hisce nimium, testis oculatus, nefas
 285 Quod hic duo isti, utique in caput Dionysii
 Posuere, quin et sanguine horrendum suo
 Scripsere faedus. Vae tibi, Damon! Neque
 Minus et tibi quoque, cujus aeternum fore
 Sese ipse Damon dixerat.
 Andromisus: Ubi sunt? Ubi
 Sunt scelera?
 Virvidus: Adhuc Elpenor et praesens adest.
 290 Is luculentum testis erit.
 Elpenor: Imo et si opus
 Pluribus habuerit, esse juratus queo.
 Andromisus: Nil plura posco; vos enim binos ego
 Plus quam decem alios, mille et ultra pensito.
 Elpenor: Quid nunc agendum?
 Virvidus: Censeo, siquidem velis
 295 Deprendere feram, cassibus loca omnia
 Incincta teneas.

- Andromisus: Huc agite bini proin
Et rursus etiam huc state bini, attendite,
Ne forte vulpes quaequam effugiat manus.
Circumdate scelus, abripite!
- 300 Damon: An ego scelus?
Andromisus: Quisquis supremum in Principis faedus caput
Audet adoriri, compede et ferro et nece
Est puniendus, insuper Princeps jubet.
- [96v] Damon: Numne ego supremum in Principis faedus caput?
305 Elp. et Vir.:⁹ Suspecta res est, si qui in arcano simul
Arcana tractant.
- Andromisus: Ecquod et ubi est alterum,
Quod aderat isthic caput?
- Damon: Amicus erat, caput
Omnino mihi charissimum.
- Andromisus: Agite! In vincula
Hunc abripite!
- Elp. et Vir.: Perfacile, si fuerit nocens,
Et alterum itidem in vincula sequetur caput.
- 310 Andromisus: Huc agite et insequamini!
Damon: Insontem trahis!
Elp. et Vir. An sons, an insons fueris, hodiernus dabit
Diesque forte crastinus.
- Andromisus: Sequere hac via.
Elp. et Vir.: Trifurcifer!
- Damon: Quo me rapitis?
Elp. et Vir.: Ad carcerem.
- Damon: Me liberum sinite, rogo!
Elp. et Vir.: Non.
- Damon: Hac vice!
- 315 Elp. et Vir.: Surdis canis, jam nullus est veniae locus.
Damon: Supplex rogo!
Elp. et Vir.: Nihil!
- Damon: Genuflexus rogo!
Andromisus: Raptate sontem, frangite scelesto gulam!
Elp. et Vir.: Ad Praesidem ibis, ut audias sententiam.

308 Hunc] Huic A.

⁹ Elp. et Vir. = *Elpenor et Virvidus*.

INDUCTIO VII.

Gemini Damonis ephebuli illatam Hero suo vim aegre ferentes, probris et minis in tyrannicum Dionysii invehuntur regimen. Defervescente vero subinde bile, ad Pythiam se expediunt, futuri de Damone mercurii.

- Phoedrus: Hem! Quod patratum est et quidem nostrae domi
320 Scelus!
- Faustulus: Hem! Damonem in vincula abripere? Caput
Tam dulce, tam suäve tamque innoxium?
- Phoedrus: Quis autem origo criminis prima fuerit?
Nonne Dionysius?
- Faustulus: Numina! Eccur noxium
Non tollere? Eccur praevie non perdere?
325 Non fulminare?
- Phoedrus: O, tantum ego forem Jupiter,
Nullus mihi super esset aut Dionysius
Aut Andromisus! Hodie eos adhuc ego
Deperderem.
- Faustulus: Quin tantum ego forem Hercules,
Contunderem ista ego draconica capita,
330 Ut bene diu multumque meminissent mei!
- Phoedrus: O Here! Here! Quantum doleo! Quam sortem tuam
[97r] Lugeo!
- Faustulus: Quid autem tantopere ceu mulieres
Porro dolemus, lachrymamus, plangimus?
Tamen ecce habemus gladia! Tum et viri quoque
335 Sumus. Abeamus ergo, vindices Heri,
Ut licet, agamus insimul.
- Phoedrus: Belle mones,
Jam sentio iram!
- Faustulus: Jam mihi surgit quoque
Masculus! Ego sum terribilis, ubi semel
Incipio!
- Phoedrus: Ego decem sternere, vel unus queo!
340 Eamus ergo! Vindicemus Herum!
- Faustulus: At stupor!
Post omnia prius Pythiam adeamus simul,
Factum indicemus. Ille consilium aliud
Fortasse vel praestabit auxilium.
- Phoedrus: Placet.
- Ph. et F.: Ergo cito componamus arma. Pergimus.

INDUCTIO VIII.

Damon, accepta capitis sententia, missionem petit a vinculis, componendorum negotiorum gratia. Annuitur postulato ejus, si vadem sistat, qui mortem subire paratus sit in casu, quo post elapsum triduum non compareat.

- 345 Elpenor: Quando alterum prae manibus haud adest caput,
Damon vel unus pro altero pariter luat.
Damon: Sed innocenter.
Virvidus: Omnis hoc ipso est nocens,
Quod sic nocentem hunc esse Dionysius velit.
Damon: Nil me nocentem facere, nisi crimen valet.
350 Cerartus: Hoc nempe Princeps facere tibi crimen valet.
Damon: Hoc sola novit facere conscientia.
Elpenor: An tu hanc negare Principi potentiam?
Vide, quod isthoc crimen assurgat novum!
Damon: Ego revereor Principem, haud animo tamen,
355 At imperantem corpori.
Omnes 3: Hoc ipso es reus.
Damon: Sed innocentem vita me semper probat,
[97v] Nec non probabit innocua! Nemo scelus
Aliquod mihi inpegerit et omnis, qui sibi
Bene conscius, ridet minas! Vereor nihil.
360 Virvidus: Et Andromisus, ecce.
Damon: Nil metuo mihi.
Andromisus: Durum tibi fero nuntium, et mortis quidem.
Damon: Quo crimine reus agor?
Andromisus: Quod explicite et datum
Nimis quam aperte dextera faedus tuo
Cum nescio quo pepigeris.
Damon: Amicum putas
365 Meum, mihi charissimum?
Andromisus: Hoc Dionysius.
Damon: Quod si hoc meum unum crimen est, testor palam
Licetque per me propalare singulis,
Quod hoc pro amico millies mori velim.
Andromisus: Sed et illud audi, quod peracto triduo
370 Mortem subire debeas.
Damon: Etiam hodie
Morerer, nisi unum me attineret; unicum,
Quod expedire flagito.
Andromisus: Ut de carcere
Sinam te abire liberum?

- Damon: Te per sacra
Praecor omnia rogoque!
- Andromisus: Utique te ut dimitterem,
375 Neque tu tamen reverteres.
- Damon: Atqui Jovem
Ego Deosque Deasque juro singulas!
- Elpenor: Vah! An fore illum prorsus et stultum putas,
Quicumque aviculam abire in incertum sinat?
- Damon: At si vadem pro me offeram?
- Andromisus: Siquidem ille sit,
380 Qui te haud reverso penitus et mori velit.
- Virvidus: Ubi talis et quis, oro, stultus ille sit?
- Damon: Ego reperiam.
- Andromisus: Fac age. Cito stiteris, cito
Abire poteris.
- E., V., C.:^r Vana spes!
- Damon: Quin certa res.^s
- Phoedrus: Contra obstupesco Pythiam, qui non modo
385 Sorti Damonis indolet, verum et cum eo
Fortunam eandem sustinere cogitat.
- Faustulus: Verum putasne serio tamen hoc eum
Praestare velle?
- Phoedrus: Stupeo, quod dubites.
- Faustulus: Sine
Dubio ego dubito et pene vehementer nimis.
- 390 Phoedrus: Quare ergo?
- Faustulus: Quia quis sibi fere
[98r] Persvadeat, conferre ut unus pro altero
Se in carcerem ipsummet velit?
- Phoedrus: Jucundule!
Tamen et in ipsam Pythias mortem reor.
- Faustulus: Lepidule! Nunquid nos amamus invicem?
- 395 Phoedrus: Amamus utique.
- Faustulus: Quaero nunc autem, cedo,
Vellesne pro me, Faustulo tuo, mori?
Cedo ergo, vellesne? Sed amamus invicem!
- Phoedrus: Quin nos eamus potius ac de Pythia
Nos haec Damoni nuntia.
- Faustulus: Jam eo, si placet.

^r E., V., C. = *Elpenor, Virvidus, Cerartus*.

^s Mezi v. 383–384 je z hlediska obsahu i jazyka poněkud nelogický předěl. Možná zde chybí část textu.

CHORUS 2

Ut Amicitiam a Fidelitate divellat Tyrannis, unam earum in victimam destinat. Verum dum alteram pro altera se offerentem videt, mutata mente utrique convivere et comori exoptat.

- 400 Tyrannis: Adhuc tenetis faedera^t
 Estisque colligatae?
 Sic juro coeli sidera,
 Quod una mox peribit!
- Am. et Fid.:^u Me, me, rogo te, fulmina,
 405 Per mille perde vulnera!
 Vitam prius dimisero,
 Quam dividi permisero.
- Tyrannis: Agnosco vestram charitatem.
 Ferrum tamen ne vinciat,
 410 Hanc dono vobis claritatem,
 Aurum magis nos vinculet.

INDUCTIO IX.

Pythias personam suam alieno vestitu studiose dissimulans, in vadem quidem Damonis ab Andromiso recipitur. Verum ut mente motus sannis simul et convitiis probe excipitur.

- [98v] Pythias: Sic me beatum praedico, si quem bona
 Sors in Sicanas detulit hodie plagas.
 Mihi pro amici capite, supremum quoque
 415 Detur subire periculum.
- Andromisus: Per me licet,
 Datur vadem agere. Sed notes illud velim,
 Quod si statuto tempore haud adsit tuus
 Jactatus adeo Patroclus, Damon tuus,
 Morte moriaris ipsemet.
- Pythias: Tunc me Polus
 420 Quantum o bearit, siquidem fuerit datum
 Vitam pro amico ponere!
- Andromisus: Exiguum reor
 Insigne amicitiae esse, ubi quis non sapit
 Satis nec esse cautus apparet satis.
- Pythias: Sapit ille cautusque sapit, in periculo
 425 Quicunque amici alterius extremo cavet.

401 Estisque] Estique A.

^t 2. chorus byl pravděpodobně celý zpívající.

^u Am. et Fid. = Amicitia et Fidelitas.

- Andromisus: Sed nil ita sibi cavet.
 Pythias: Utique amicus nihil
 Cavere poscit; ego periculum volo.
 Andromisus: Bene habet, volenti non fit unquam injuria.
 En, quem tibi cupis carcer. En, Damon tuus.
- 430 Pythias: Amice!
 Damon: Quis me Jupiter videre te?
 Pythias: Quis basiare, quisque me pro te mori?
 Andromisus: En, ut petisti, sidera en vadem tibi.
 Abire proinde liberum per me potes,
 Nam nisi redieris, certa, qui praesens adest,
 435 Cedet futurus victima Dionysio.
- Damon: Ita me
 Dii Deaeque, si meo capiti malum
 Usque adeo amico imponere.
- Pythias: Hoc unum peto,
 Sidera ut amicum protegant, ut me Polus
 Faciat pro amico non reduce posse emori.
- 440 Damon: Confide, certus adero.
 Pythias: Pro te ego moriar!
 Damon: Ah, parce! Plura maximus prohibet dolor!
 Nusquam perire te sinam!
 Pythias: Votum est mori.

[99r] **INDUCTIO X.**

Dionysius sacra facturus Herculi, Damonem in victimam destinat. Nondum reverso vadem substitui et ad aras adduci jubet.

- Aulicus: Hic sacrificium constituit intus suo
 Celebrare coram Numini. Age, praeco! Ad sacra
 445 Eadem ipse voce, qua potes, cunctos voca!
- Praeco: Audite cives, Sricula quos tellus sibi
 Diffusa late continet! Patriae Pater,
 Salus Sicaniae, vestra gloria et decus
 Et honor amorque cum sua omni aula, suis
 450 Cum prolibus, Rex ipse Dionysius, sacra
 Solennia suo Numini, Herculi suo,
 Domum ante Regis faciet, hostiam offeret.
 Itaque vocati huc advolate! Currite!
 Cuicunque grave sit, praesto qui non sit, scelus.
- 455 Aulicus: Perge, age et in aliud me sequere, praeco, latus,
 Dum jam Sacerdos, audio, a tergo venit.

- Sac. Herc.:^v Maximo Divum canimus sacratas,
Quo licet cultu celebramus aras
Numinis toto renitentis orbe,
460 Herculis inquam.
Ille jam quondam superavit angves,
Monstra suppressit, domuit leones,
Ille praeprimis Jove cum^w Gigantes
Jecit ab astris.
465 Rex Dionysus colit hujus aras,
Hinc jubet faustum celebrare sacra.
Quidquid ad plausum facit et trophaea,
Serviat isthic.^x
- [99v] Sacerdos 1, 2: Huc age, sacra cohors, sequere, qua te Rex jubet
470 Celebrare sacra Numini, magno Herculi!
- Dionysius: Curam Deorum principem in curis decet
Usque adeo habere jugiter, magnam ut sui
Abinde partem et imperi atque omnis putet
Pendere populi. Quisquis hoc unum suo
475 Non studet habere pectori, quidquid suis
Agat ipse cum Proceribus, in vanum facit,
Inscribit undis litteras, ventos arat.
- Filioli duo: Auguste, loquimur, si faves.
Dionysius: Faveo, quid est?
Filioli duo: Jamjam parata sunt sacra, expectant patrem.
480 Dionysius: Adducta numne est victima? Ipsum illud scelus,
Quod nuper ausum est publice in nostrum caput
Inire faedus?
- Andromisus: Nempe Damonem putas?
Dionysius: Hic ipse Damon victima Herculeis sacris
Ducatur immolandus. Hoc jubeo, hoc volo.
485 Andromisus: Atqui ille Damon de favore Principis
Jam triduum ipsum a carcere, accepto vade,
Missus vagatur.
- Dionysius: Sic meum juro caput!
Vas, statuo, subeat illico absentis locum!
Huc adferatur victima!

464 Jecit] Jacit A.

^v Sacerdotes Herculis.

^w *Jove cum* – neobvyklé pořadí slov, zřejmě z metrických důvodů.

^x V. 457–468 sapfická strofa.

Andromisus: Ut Regi placet.
 490 Filiolus 1: Sic stet suus honor Herculi.
 Filiolus 2: Et ita suus patris.
 Nutus Themisque adimpleatur Principis!
 Obtemperare nutibus decet tuis.
 Omnes. aulici: Io, Dionysi! Rex et honor et amor, io!
 Nostrum triumpha gloria! Perrenna, impera!

INDUCTIO XI.

Damon redux et de via fessus, tantisper ad Satyrum divertit, a quo de Pythiae discrimine admonitus, illico ad liberandum a morte amicum procurrit.

495 Damon: Tandem revento, peracta sunt negotia.
 Revento tandem et laetus in fatum meum
 [100r] Redeo.
 Ph. et F.:^y Here, quid hoc? Ita ne tu in fatum tuum?
 Damon: Sane.
 Ph. et F.: Astra vertant!
 Damon: Sed ita Dionysius mihi.
 Faustulus: Here, nunquid hic, ut cernis, in tuto sumus?
 500 Quid est reverti ad Dionysium opus?
 Damon: Parvuli!
 Opus et necesse est maxime, nam Pythias
 Moreretur alias. Hinc ego revento libens,
 Ut vel ita quoque pro Pythia moriar ego.
 Ph. et F.: Sed quid ita nobiscum erit, here? Heu! Heu lacrymae!
 505 Damon: Sinite.
 Ph. et F.: Ergo vel tantillum inter haec loca
 Requiescere libet.
 Damon: Lumina sopor opprimit.
 Ubi Pythias?
 Faustulus: Si me vocas, adsum.
 Damon: Cito!
 Phoedrus: Si quid iubendum est, impera.
 Damon: Hic erat modo.
 Faustulus: Hic nempe somnus fuerat et vix non adhuc!
 510 Phoedrus: Hic aula Morphei, plurimo insiliens pede,
 Capitis theatrum fuerat et vix non adhuc.

510 insiliens] insilens A.

^y Ph. et F. = Phoedrus et Faustulus.

- Damon: Nugaris in re seria. Vidi utique.
 Faustulus: Non dubito, si scirem modo, quibus oculis.
 Hi dormiebant, mentis appressae vigor
 515 Phantasma inane pertulit.
 Phoedrus: Ludit sopor
 Praeterita recolens, quaeque sub diem sibi
 Praelusit animus, illa sub noctem evocat
 Sinitque scenam ludere.
 Damon: At inhaerent diu,
 Quae semel in imo fixeris mentis sinu.
 520 Faustulus: Licet, decet prodestque mentem tristibus
 Curis onustam distrahi. Sequere gradum!
 Phoedrus: Desiste somno! Et en! Quam amoena haec omnia!
 Faustulus: En qualis haec domuncula?
 Ph. et F.: Here! Fugimus! Here!
 Damon: Tamen et ego mihi metuo.
 Satyrus: Nil metuas tibi,
 525 Quicunque nostros ingrederis hospes Lares,
 Qualis neque hic a seculo est visus alias.
 Subsiste paulum, conside. Vosque illico,
 Filioli, ad hospitis istius praesentiam
 Nota exhibete saltuum agite tripudia.
 [100v]
 530 Parvi satyri: Agimus libenter, nos quod agere pater jubet.
 Satyrus: Bene, gratiose, filioli.
 3 satyri: Io, pater! Io!
 Satyrus: Sed nunc ego, hospes, tibi aliquid et illud quidem,
 Quod intus ultra innuere mihi Numen meum.
 Damon: Audio libenter.
 Satyrus: Nescio, an sic audies.
 535 Dicam tamen. Num non amicum quendam habes?
 Damon: Habeo, mihi et amicissimum.
 Satyrus: Non erat
 In carcerem pro te locatus?
 Damon: Erat, ita.
 Et adhuc, reor, erit.
 Satyrus: Imo non est amplius
 In carcere.
 Damon: Astra! Quid si eum Dionysius,
 540 Noster Tyrannus, interim occidit quoque?
 Satyrus: Nondum est peremptus. Sed modo nunc ad locum,
 Ubi prematur, ducitur. Nisi properas,
 Non deprehendes Pythiam.

542 prematur] primatur A.

Damon: Propero. At Polus
 Tibi rependat! Pythia!
 Ph. et F.: O mi Pythia!

INDUCTIO XII.

Stante jam sub securi Pythia, adest Damon seseque Tyranno ad necem sistit. Cujus loco dum caedi contendit Pythias, Damone reluctante, novitatem insolentis certaminis admiratus Dionysius utrumque vita donat, utque se tertium in amicitiae suae faedus recipiant, postulat.

545 Andromisus: Nunquid ego dixi, quod nimis fidas tuo
 Cuicunque Achilli Patroclus?
 Pythias: Utique etiam adhuc
 Fido meo Achilli.
 Andromisus: Stultus es et ideo quoque
 Moriere, per me licet.
 Pythias: Id ego penitus nihil
 Horreo, nihil refugio, precor imo et rogo,
 550 Ut astra me in tantum beent, quo pro meo
 Mihi detur esse posse Theseo hostiam.
 Andromisus: Stultitia mentem si occupat, totam rapit.
 Pythias: Nihil pro amico stultum agere amicus potest.
 Andromisus: Nisi moriatur.
 Pythias: Astra concedant mihi,
 [101r] Uti pro amico moriar! Hoc partem meae
 Felicitatis aestimem. Hoc rogo! Hoc peto!
 Andromisus: Sine prece habebis, hac sequere pro victima!
 Pythias: Velut in Elysium! Florida in Tempe velut!
 Imo Jovis ipsa in atria!
 Andromisus: Sequere, videbimus!
 560 Pythias: Adamante meus est firmior, nunquam meo
 Sinu tepescet caeptus in Damonem amor.
 Dionysius: Magni Tonantis Jupiter obaudi preces,
 Ter magna soboles, cujus ad nutum Polus
 Ipseque pavescit Taenarus et orbis tremat.
 565 En, quod tibi plaga Sicanis in capite suo
 Omnique in aede regia exsolvit sacrum!

- Hoc est, quod olim monstra, Polyphemi luem,
 Et quidquid alias pestilens fuerat, tua,
 Fatemur omnes, caelite, domueris manu.
- 570 Nunc ergo, sacra quas cohors Deum moras
 Tandem et quousque nectitis? Pergat sacrum!
- Sacerdos 2: Auguste Princeps, gloria Deorum et decus
 Sumus, en, parati nutibus cuncti tuis.
 Necdum offerenda victima at praesens adest.
- 575 Dionysius: Necdum offerenda victima est praesens adhuc?
 Sic scepra juro! Sic meum juro caput,
 Quodsi immolari forsitan horrescit nefas,
 Ipse ego Sacerdos carcerem incurro! Ipsemet
 Obtrunco pestem!
- Fil. uterque:^z Quin agere tuos, pater,
 580 Admittis isthoc filios.
- Filiolus 1: Ego ferrum ei
 Per ilia adigam!
- Filiolus 2: Ego caput ipsum dividam!
 Dionysius: Sinite piare dexteras, jam adest sacrum.
 Aulici omnes: Auguste! Divum gloria, Siciliae Charis,
 Patriae supremus arbiter et unum decus,
 585 Vivis, io, princeps, si Diis sacrum facis!
- [101v] Dionysius: Abripite devotam Herculi, Mystae, hostiam!
 I! Mihi inimicum, morere, sic jubeo, caput!
- Pythias: Morior pro amico et gaudeo, quod pro meo
 590 Damone moriar! Dulcis anima! Sicubi
 Ubicunque et aura frueris, hoc videat Polus
 Mei in te amoris testimonium et sciat,
 Quod pro Damone Pythias pereat libens!
 Amavit et amat, sanguine expresso offerens,
 Signandum amorem Pythiae suo. Nota
 595 Hac me ligavit, indies crescit favor
 Amorque crescit indies; votum est mori.
 Age! Age, Sacerdos! Quid ita, quamque diu manum
 Carnificem adhuc moraris et clavam Herculis?
- Sacerdos 1: Huc age! Nec ideo provoca, voto satis
 600 Subinde fiet, carmen ubi prius Herculi
 Dictum et Diis sacrata fueris victima.

579 tuos] tuus A.

595 indies] indices A.

^z Fil. uterque = Filiolus uterque.

Cantus Sacerdotum

Maximo Herculi vota paramus,
 Siculo Numini sacra dicamus.
 Hostiam ducimus nobiliorem,
 605 Victimam facimus hoc chariorem,
 Rege volente, sic statuente.
 Io, Sicilia, sic perennabis,
 Per sacrificia sic iuge stabis,
 Siquidem populus sacra servabit
 610 Et Dionysius sic victimabit.
 Hercules, io! Hercules, io!

Damon: Auguste Princeps!
 Sacerdos 1: Quis sacra alienus subit?
 Damon: Auguste Princeps! Non sum ego alienus, vides,
 615 Sed sum ipse Damon. Ne, precor, pergat sacrum,
 Ut immoletur Pythias. Ego! Ego mori
 Debeo! Recede, svavis anime! Pythia
 Optate! Amice fidelis! Et me, me mori
 [102r] Sine, cui mors debetur.

Pythias: Avertant Dii,
 Ut alius ac ego moriatur, et quidem
 620 Ut tu! Astra! Damon!
 Damon: Atqui ego ipse sum, cui
 Mors est statuta.
 Pythias: Atqui autem ego sum Pythias
 Pro te mori paratus et iussus mori.
 Damon: En me, Sacerdos victimam! En Dionysio
 Habes paratam victimam!
 Pythias: Atqui ego illa sum
 625 Victima, Sacerdos, percutere hoc meum caput!
 Feri!
 Damon: Sine! Sine me mori, sine, Pythia!
 Pythias: Non sino, ego moriar!
 Damon: Atqui ego autem sum reus.
 Tu vero es innocens.
 Pythias: Pariter ego sum nocens.
 Ego! Ego moriar!
 Damon: Sed ego sum iussus prior
 630 Mori, ergo moriar!
 Pythias: Sed ego sum iussus dein
 Pro te, Damone, mori, ergo non tu, ego moriar.
 Damon: Servate! Servate, precor, astra Pythiam!
 Pythias: Quin mihi Damonem sidera, Damonem mihi
 Servate, precor!

- Damon: Ego denique moriar.
 Pythias: Ah, ego!
- 635 Damon: Ego nempe moriar.
 Quin ego moriar, et quidem
 Ego libenter moriar.
 Pythias: Itidem ego, et quidem
 Ego perlibenter moriar.
 Damon: At nunc oro te,
 Mi Pythia, oro! Ne magis mori sine!
- 640 Pythias: Non sino, Damone mi! Non sino! Sed oro magis,
 Ut me mori pro te sinas.
 Damon: Auguste! Num
 Non jussus a te sum mori?
 Pythias: Auguste! Num
 Non jussus a te sum mori?
 Damon: Ego nempe moriar!
 Ita! Ita! Ego moriar!
- Pythias: Quin ego moriar! Ego! Ego!
 Dionysius: Abripitis usque mihi adeo, ut quid nunc fere
 645 Dicam loquarve, nesciam.
 Damon: Ego nempe moriar!
 Ita! Ita! Ego moriar!
- Pythias: Quin ego moriar! Ego! Ego!
 Dionysius: Quin imo vestrum nemo morietur mihi!
 Et oro, crimen istud avertant Dii,
 Quo bina tam fida sibi dividere velim
 [102v] Pectora! Sino! Sino utrumque porro vivere,
 Quin et perennare volo! Precor imo, ut duo
 Vos me sinatis esse vobis tertium,
 Qui mihi parem vos inter experiar fidem.
 Ita, ita! Sino utrumque agere et in vivis sino!
- 655 Dam. et Pyt.:^{aa} Siquidem ita nos restituis et nos vivere
 Porro, Dionysi, siquidem deinceps sinis,
 Juramus astra, Pythiae ut Damon erit
 Et ut Damoni Pythias, quod sic quoque
 Ambo futuri simus in Dionysium!
- 660 Aul. om. s.:^{bb} Io, Dionysius! Pythias! Damon! Io!
 Duret, perennet juge amicorum trias!

EPILOGUS

Fidam et constantem in aequis amicitiam commendat.

^{bb} *Dam et Pyt.* = *Damon et Pythias*.

^{cc} *Aul. om. s.* = *Aulici omnes simul*.